

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ПРОГРАМА
вступного випробування
з географії
для вступників на основі базової
загальної середньої освіти

Вінниця 2021

Програма вступного випробування з географії для вступників на основі базової загальної середньої освіти. Вінниця, 2021р. - 16с.

Укладач: викладач природничих дисциплін, вчитель вищої категорії, магістр
Книжник О. В.

Рецензент: викладач географії, вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Михальова Л. І.

Програму для вступного випробування з географії для вступників на основі базової загальної середньої освіти, розглянуто і схвалено на засіданні комісії викладачів природничих дисциплін.

Протокол № 7 від 17.02.2021 р.

Зміст

1. Пояснювальна записка.
2. Структура і зміст програми.
3. Перелік теоретичних питань до вступного іспиту.
4. Практичні завдання.
5. План-характеристика материка, частини світу.
6. Структура і зразок екзаменаційного білету.
7. Критерії оцінювання
8. Список рекомендованої літератури.

1. Пояснювальна записка

Зміст розділів програми відображає змістові лінії курсів географії основної (середньої) школи.

Програму розроблено на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011р. № 1392 з урахуванням Державного стандарту початкової загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462) та відповідно до положень «Концепції Нової української школи» (2016 р.)

Програма охоплює розділи і теми таких шкільних курсів:

- загальна географія;
- географія материків і океанів;
- географія України, фізична й соціально-економічна.

Матеріали практичного блоку направлені на виявлення знань карти, визначення географічних координат.

Подані матеріали, список рекомендованої літератури стануть у нагоді абітурієнту під час підготовки до усного випробування з географії.

Мета випробування – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки абітурієнта з курсу географії за 6 – 9 клас.

Вступне випробування проводиться у формі усного іспиту або співбесіди або співбесіди для визначених Правилами прийому категорій осіб.

Співбесіда – це невеликий іспит на якому перевіряють знання абітурієнта, може проходити у формі усних запитань і відповідей, без попередньої письмової підготовки вступників. Підсумкова оцінка результатів співбесіди узгоджується всіма членами комісії, які проводили співбесіду, виставляється у відомість вступного екзамену і засвідчується підписами. Результати співбесіди оголошуються вступникам у день її проведення.

Вступний екзамен з географії проводиться за програмою для вступників. Абітурієнтам необхідно пам'ятати, що усний іспит з географії

передбачає виявлення географічних знань у межах вимог навчальної програми. Зміст програмного матеріалу наводиться нижче. На початку екзамену абітурієнти знайомляться зі змістом білета і мають час для підготовки до усної відповіді, за попередньою письмовою підготовкою.

Вимоги до рівня підготовки вступників.

Вступник повинен знати:

- Об'єкти вивчення географії, складові географічної науки;
- Основні джерела географічних знань та методи географічних досліджень;
- Особливості зображення Землі на картах у давнину;
- Відомих мореплавців і мандрівників, їх дослідження і відкриття;
- Різні способи орієнтування на місцевості;
- Будову компасу, поняття про «масштаб», «азимут», «сторони горизонту»;
- Способи зображення Землі;
- Називати лінії градусної сітки: паралелі, меридіани, екватор, полюси;
- Будову літосфери, атмосфери, гідросфери, біосфери, природні зони та їх складових і основних понять;
- Кількість населення на Землі в Україні, людські раси;
- Закономірності формування природи материків і океанів;
- Наслідки рухів літосферних плит. Форми рельєфу материків і океанів;
- Географічне положення материків і океанів, внутрішніх вод, природних зон;
- Типи клімату материків і океанів, кліматичні пояси, вплив вітрів, теплі і холодні поверхневі течії та їх вплив на природні умови Землі;
- Особливості розміщення корисних копалин материка та їх вплив на господарську діяльність людини;
- Вплив діяльності людини на природу материків і океанів, екологічні проблеми;
- Економіко-географічне положення України;

- Природо-ресурсний потенціал України;
- Населення та особливості розміщення, статевовіковий склад та трудові ресурси України, розселення;
- Природні умови, рельєф, корисні копалини;
- Клімат України, кліматотвірні чинники, кліматичні умови, типи клімату;
- Складові частини вод суходолу України;
- Основні чинники ґрунтоутворення та типи ґрунтів України;
- Особливості рослинного та тваринного світу України, їх поширення;
- Ландшафти України та їх районування;
- Основні види забруднень довкілля України;
- Природоохоронні об'єкти України;
- Поняття про національне та світове господарство;
- Країни «великої сімки»;
- Первинний сектор господарства;
- Сільське господарство світу, лісове господарство світу та його основні риси;
- Добувна промисловість світу та України;
- Виробництво та постачання електроенергії в світі та Україні;
- Металургійне виробництво в світі та Україні;
- Хімічне виробництво, виробництво деревини і паперу в світі та Україні;
- Виробництво машин та устаткування в світі та Україні;
- Легка промисловість у світі та Україні;
- Виробництво харчових продуктів в світі та Україні;
- Третинний сектор господарства та його характеристика;
- Транспорт у світі та Україні;
- Торгівля і туризм у світі та Україні;
- Наукова діяльність, освіта, торгівля, фінансові послуги у світі та Україні;

- Глобальні проблеми людства.

Вступник повинен вміти:

- Спілкуватися державною мовою;
- Застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач;
- Розуміти глобальні проблеми людства;
- Використовувати різні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту;
- Пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення;
- Аналізувати і визначати проблеми довкілля;
- Читати політичну та фізичну карти;
- Називати об'єкти материків і океанів;
- Показувати держави-сусіди України;
- Користуватись градусною сіткою для визначення географічних координат;
- Вірно показувати географічні об'єкти на карті: материки, океани, моря, столиці, міста, річки, гори та ін.;
- Користуватись компасом, картою, планом місцевості;
- Вірно формулювати визначення географічних понять та термінів.

2. Структура і зміст програми

Географія у 6 класі (*Загальна географія*). Матеріал 6 класу загальної географії в учнів включає в себе: уявлення про Землю як природний комплекс, особливості земних оболонок та їх взаємозв'язки. Початковий курс географії також містить відомості про географічні подорожі та дослідження нашої планети, особливості зображення земної кулі на глобусі й карті, кількість і розміщення її населення, людські раси, положення України

та окремих держав на політичній карті світу. Формується загальне навчання картографічній мові (географічні координати, географічна сітка, паралелі, меридіани, екватор, градусна сітка, географічні карти, план місцевості, топографічна карта, орієнтування на місцевості).

Географія у 7 класі (*Материків та океанів*) є логічним продовженням курсу географії, що вивчався у 6 класі, й значною мірою спирається на його матеріал. Головною метою вивчення географії у 7 класі є формування географічних знань про природу материків та океанів, їхню цілісність і диференціацію, про населення та його життєдіяльність у різних природних умовах. Водночас розширюються знання про географічну оболонку та її компоненти (атмосферу, гідросферу, літосферу, біосферу), роль географічної оболонки у житті людей і впливу суспільства на природні умови.

Вивчення географії у 8 класі (*Україна у світі: природа, населення*) спрямоване на формування науково-географічної картини своєї держави як складника світової спільноти держав на основі комплексного її вивчення. В курсі розглядається географічне положення, природа України (рельєф, корисні коралини, геологічні структури, поверхневі води, клімат, ґрунти, рослинний та тваринний світ, природні зони, населення). Цей курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином України, сформувати знання про природу та населення країни, свого регіону, виховати повагу до українського народу, його культури, відчутти себе справжнім патріотом своєї держави.

Важливим принципом побудови змісту курсу є інтеграція, що реалізується у поєднанні фізико – та суспільно-географічних складників під час вивчення природних комплексів і населення України та свого регіону з урахуванням уже здобутих знань про природу материків і океанів, населення країн світу з курсу географії, що вивчався у 7 класі. Зокрема, вивчення населення України (кількість, етнічний склад, урбанізація, статевовікова структура, міграції, трудові ресурси) здійснюється на основі тем про населення світу в курсах географії у 6 та 7 класах та внаслідок поглиблення їх змісту.

Географія у 9 класі (*Україна і світове господарство*) включає в себе вивчення тенденцій розвитку національного та світового господарства й визначення місця України в сучасному світі. Розглядається економіко-географічне положення України, природно-ресурсний потенціал, населення, економіка держави та її особливості, транспорт та зовнішньоекономічні зв'язки. Також цей курс економічної і соціальної географії України та світу включає в себе суспільну географію та особливості розвитку сучасного господарства в Україні і світі; знайомить зі структурою світового господарства та її відображенням в економіці України, найважливішими глобальними проблемами людства; розглядаються економічні, соціальні й екологічні процеси та явища на глобальному, регіональному і локальному рівнях; показується роль міжнародного співробітництва у розв'язанні глобальних проблем людства;

3. Перелік теоретичних питань до вступного іспиту

1. Сформулюйте поняття: «річка», розгляньте будову, опишіть поняття: «річковий басейн».
2. Опишіть будову літосфери, її складові частини. Земна кора.
3. Охарактеризуйте екзогенні та ендегенні процеси, яка між ними різниця? Дайте характеристику землетрусам і вулканізму.
4. Опишіть способи орієнтування на місцевості.
5. Сформулюйте поняття: «корисні копалини», опишіть класифікацію (за вибором).
6. Охарактеризуйте способи зображення Землі. Глобус і карта.
7. Елементи градусної сітки. Меридіани, паралелі, екватор, географічна широта, географічна довгота.

8. Класифікація карт. Значення карт в житті людини. Способи зображення на картах.
9. Топографічна карта. Умовні позначення. Поняття про масштаб.
10. Охарактеризуйте основні форми рельєфу Землі.
11. Опишіть поняття: «атмосфера», будова атмосфери, склад, властивості.
12. Розкрийте зміст поняття: «погода» і «клімат». Показники погоди: тиск, температура, вологість, хмарність.
13. Опишіть кліматичні чинники. Дайте їм характеристику.
14. Охарактеризуйте кліматичні пояси та області Землі.
15. Розкрийте зміст поняття: «Гідросфера». Охарактеризуйте кругообіги води в природі.
16. Охарактеризуйте Світовий океан, як частину гідросфери.
17. Опишіть властивості вод Світового океану, океанічні течії та їх види.
18. Охарактеризуйте живлення і режим річки. Назвіть основні річки України.
19. Опишіть поняття: «грунти», «родючість». Які типи ґрунтів ви знаєте? Які типи ґрунтів поширені в Україні?
20. Дайте визначення поняттю: «природні зони». Назвіть природні зони України.
21. Сформулюйте поняття: «материк». Назвіть материки Землі.
22. Охарактеризуйте материк Євразія.
23. Опишіть частину світу: Європа (за планом).
24. Опишіть частину світу: Азія (за планом).
25. Охарактеризуйте населення і політичну карту Євразії.
26. Охарактеризуйте материк: Північна Америка (за планом).
27. Опишіть внутрішні води Євразії.
28. Опишіть внутрішні води Північної Америки.
29. Опишіть основні риси машинобудівного комплексу України.
30. Основні екологічні проблеми України. Червона книга України та її характеристика.

31. Опишіть частину світу Південна Америка (за планом).
32. Охарактеризуйте материк: Африка (за планом).
33. Населення і політична карта Африки.
34. Опишіть материк Австралія (за планом).
35. Охарактеризуйте сільське господарство України і його риси.
36. Охарактеризуйте географічне положення України. Адміністративно-територіальний устрій. Кордони.
37. Опишіть основні риси рельєфу України. Назвіть їх.
38. Охарактеризуйте Кримські і Карпатські гори.
39. Опишіть транспортний комплекс України, його види, значення.
40. Дайте загальну характеристику мінерально-сировинним ресурсам України.
41. Клімат України та його характеристика.
42. небезпечні метеорологічні явища на території України та їх характеристика.
43. Внутрішні води України. Живлення річок України. Основні річкові басейни.
44. Озера, болота, канали і водосховища України. Їх характеристика.
45. Ґрунтовий покрив України та його характеристика.
46. Рослинність і тваринний світ України.
47. Охарактеризуйте населення України. Розселення. Розгляньте явище урбанізації.
48. Дайте загальну характеристику господарського комплексу України.
49. Дайте загальну характеристику електроенергетики України.
50. Опишіть чорну та кольорову металургію України.

4. Практичні завдання

1. Покажіть на карті столицю України м. Київ та обласний центр – м. Вінниця.
2. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Вінниця.
3. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Київ.
4. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Одеса.
5. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Миколаїв.
6. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Херсон.
7. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Львів.
8. Покажіть на фізичній карті світу материка, назвіть їх.
9. Покажіть на фізичній карті світу океани, назвіть їх.
10. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Запоріжжя.
11. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Житомир.
12. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Хмельницький.
13. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Тернопіль.
14. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Каїр.

15. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Париж.
16. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Лондон.
17. Користуючись картою чи атласом, визначте географічні координати м. Токіо.
18. Покажіть на карті гірські системи: Гімалаї, Тибет.
19. Покажіть на карті гірські системи: Анди і Кордильєри.
20. Покажіть на карті Кримські і Карпатські гори.
21. Покажіть на карті гори Альпи, Піренеї.
22. Покажіть на карті океани, назвіть їх.
23. Покажіть на карті р. Дніпро, Південний Буг, Дністер.
24. Покажіть на карті р. Інд, р. Ганг, р. Брахмапутру.
25. Покажіть на карті р. Хуанхе, р. Янцзи, р. Меконг.

5. План характеристики материка, частини світу

1. Фізико-географічне положення (розміщення).
2. Історія дослідження і освоєння.
3. Природні умови і ресурси, їх використання і охорона (рельєф, клімат, корисні копалини)
4. Найбільші країни, що розміщуються.
5. Населення.

6. Структура і зразок екзаменаційного білета

На вступний іспит виноситься 25 екзаменаційних білетів. Кожен білет складається з 3 запитань: два запитання – теоретичного характеру, і одне – практичного характеру. Теоретичний блок включає матеріал, що розкриває

зміст основних географічних термінів, понять, закономірностей, характерні риси природних комплексів, економічних районів.

Еталон відповіді на питання:

1. Дайте характеристику землетрусам і вулканізму

Відповідь:

Землетруси і вулканізм відносяться до внутрішніх процесів Землі (ендогенних).

Землетруси – це короткотривалі, раптові струси земної кори, викликані переміщенням мас гірських порід у надрах Землі. Мають осередок (вогнище) і сейсмічні хвилі. Під час сильних землетрусів на поверхні Землі виникають щілини, складки, зсуви, цунамі; часом землетруси спричинюють значні руйнування. Сила землетрусів визначається за різною шкалою в 9 чи 12 балів.

Вулканізм – це сукупність явищ, пов'язаних з утворенням та переміщенням магми у глибинах Землі та їх виверженням з надр на поверхню суші або дно морів чи океанів у вигляді лави, газів.

Вулкан – це гора, яка має конус, кратер, схили, через кратер виливається магма. Вивержені породи – називаються пірокластичними. Отже, вулканізм і землетруси характерні для сейсмічних поясів Землі і є небезпечними природними явищами, що загрожують життю і безпеці людини.

2. Дайте визначення поняттю «природні зони». Назвіть природні зони України.

Відповідь:

Природна зона – це частина географічного поясу з однорідними кліматичними умовами. Вона є частиною природної країни. На рівнинних територіях зони зберігають широтне простягання, змінюються від екватора

до полюсів і від океанів углиб континентів, а в горах змінюються за принципом висотної поясності.

Територія України лежить у зонах мішаних лісів, лісостепів і степів.

3. Користуючись атласом чи картою, визначте географічні координати м. Одеса.

Відповідь:

м. Одеса $46^{\circ}29'$ Північної широти

$30^{\circ}44'$ Східної довготи

7. Критерії оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів. Оцінюючи навчальні досягнення з географії, потрібно враховувати:

- правильність і науковість викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність вживання географічної та картографічної термінології;
- ступінь самостійності відповіді;
- логічність, доказовість у викладенні матеріалу;
- ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх, специфічних умінь (робота з картографічними, статистичними та іншими додатковими матеріалами).

Початковий рівень, кількість балів (до 100 балів), навчальних досягнень характеризується фрагментарним володінням абітурієнта навчальним матеріалом. Він може розпізнавати окремі географічні об'єкти, намагається давати їм визначення, за допомогою вчителя знаходить їх на карті.

Середній рівень, кількість балів (100-135 балів) навчальних досягнень передбачає, що абітурієнт може відтворити (повторити) інформацію, тобто

володіє знаннями-копіями. Він розуміє основний матеріал, визначає поняття і закономірності, частково пояснює взаємозв'язки у природі та суспільстві, використовує картографічний матеріал. Спостерігаючи за явищами, розрізняє лише окремі особливості явищ.

Достатній рівень, кількість балів (136-170 балів) навчальних досягнень передбачає, що абітурієнт достатньо володіє програмовим навчальним матеріалом, самостійно виправляє допущені помилки, підтверджує свої знання відповідними аргументами, здатний застосовувати здобуті знання на практиці, правильно добирає необхідні джерела знань для розв'язання проблем у типових ситуаціях, здатний вести спостереження за природними і суспільними явищами.

Високий рівень, кількість балів (171-200 балів) навчальних досягнень передбачає вичерпну, правильну відповідь, повне розкриття змісту понять, закономірностей і географічних взаємозв'язків, підтвердження їх прикладами. Абітурієнт грамотно і творчо використовує картографічні матеріали й інші джерела знань, вміє робити висновки й узагальнення на основі практичної діяльності; здійснює спостереження за природними і суспільними явищами, правильно оформляє та аналізує їх результати.

Мінімальний бал оцінювання – 100 балів.

Максимальний бал оцінювання – 200 балів.

8.Список рекомендованої літератури

1. Бойко В. М. Географія: підруч. для 6 кл. загальноосв. навч. закл. Харків, 2014. – 256 с.
2. Бойко В. М. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. Тернопіль, 2017. – 272 с.
3. Кобернік С.Г. Географія: підруч. для 7 кл. загальноосв. навч. закл. Київ, 2015. – 288 с.

4. Кобернік С.Г. Географія: підруч. для 8 кл. загальноосв. навч. закл. Київ, 2016. – 304 с.
5. Кобернік С.Г. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2017. – 288 с.
6. Пестушко В. Ю. Фізична географія України: підруч. для 8 кл. загальноосв. навч. закл. Київ, 2008. – 288 с.
7. Географіка. Географічний портал [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji/35
8. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-DBF>
9. Інтернет на користь: онлайн-ресурси для вивчення географії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/internet-na-korist-onlayn-resursi-dlya-vivchennya-geografi>
10. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі у закладах загальної середньої освіти з навчанням українською мовою у 2019/20 навчальному році [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки, 2017. - Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>